

Wetteloosheid bij de Nederlandse politie? (de moord op Willeke Weeda)

De communicatie van de moordenaar van Willeke Weeda, René Spans, toont veel overeenkomsten met appende en handelende politieagenten elders in het land. Dat geldt ook voor de houding van de relativerende leiding van de moordende agent die identiek is aan weggijken bij het racisme en seksisme. De notie van corruptie geeft de gelijkenis met appende politiefunctionarissen waarbij elk moreel en professioneel besef afwezig is, nog een extra dimensie. En de straf? De moordende agent wordt geprezen als 'topgozer', de racistische en seksistische agenten als 'goede dienders'.

Startpunt voor het onderzoek naar de politie appgroepen was het onderzoek naar de moord op Willeke Weeda. Centraal bij dat onderzoek staat de vraag of er door de landelijke eenheid van de Nationale politie (nu Eenheid Landelijke Expertise en Operaties (LX) en Eenheid Landelijke Opsporing en Interventies (LO)) echt geen signalen zijn opgevangen over het ontsporen van René Spans. Het onderzoek "Je hoeft geen Batman te zijn om de Joker te spotten," beschrijft alle signalen die Buro Jansen & Janssen heeft ontdekt in het niet transparante en onprofessionele verhaal van de politie, Rijksrecherche en het openbaar ministerie over de moord door een politieagent.

De ontdekte signalen lopen uiteen van kennis bij collega's en chefs over de problemen thuis, een bekende niet vervulde kindervens, een of meerdere bezoeken aan bedrijfsmaatschappelijk werk mogelijk al een jaar voor de moord, vermoedens over afspraken met een psycholoog en een urgente afspraak met een bedrijfspsycholoog. Naast deze concrete afspraken en kennis was er ook sprake van een

patroon in de communicatie van Spans die de politie afdeed als clownesk, grappenmaker, verhalenverteller.

De leiding van de Dienst Infra van de landelijke eenheid (nu Nationale Infra) was ofwel fysiek (Sjoerd Top, James ...) of mentaal (Guus V.) afwezig of wuifde alle kritiek weg (Berry M.). Politieagent Spans zou naar behoren functioneren. Er was misschien wat grootspraak, maar wie heeft geen grote verhalen. Ten tijde van het onderzoek vielen een aantal racistische en seksistische opmerkingen en geweldsfantasieën op. Volgens de leiding bij monde van Berry M. moest Spans, maar waarschijnlijk ook de familie Weeda en anderen die relativeren.

Oost-Europeanen en anderen moeten het ontgelden

Een aantal openbaar gemaakte opmerkingen van de moordende 'topgozer' gingen over mensen uit Oost-Europa. Zo memoreerde zijn baas aan een verhaal over "een persoon die met een honkbalknuppel een auto bewerkte." Volgens Berry M. moest dat worden gerelativeerd, maar wie de persoon met de honkbalknuppel nu was, wat er precies gebeurde en wanneer, daar was de politie niet in geïnteresseerd.

Het verhaal doet echter denken aan stories die Spans aan derden vertelde over een "Pool, of was het een Roemeen, Hongaar, Joegoslaaf" wiens arm hij had gebroken. Of van een 'Pool' (?), onduidelijk of het om dezelfde persoon met de gebroken arm gaat, die te horen kreeg dat hij beter geen aangifte kon doen omdat de moordende agent hem wel wist te vinden.

Deze verhalen doen sterk denken aan de Limburgse politie appgroepen 'Game of Thrones' en 'Miauw kattenkoppen'. Daar appten agenten verheerlijkend over het geweld jegens Poolse burgers: "Volgende week dan maar snel een paar polen meppen!" Daadwerkelijk geweld werd ook opgehemeld: "Heeeeeeeeerlijk!!!! Zo zie ik hem graag. Vieze smerige kutzak" (bij een foto van een op zijn buik liggende en als gevolg van een beet van een politiehond aan een been gewond geraakte arrestant). En bloeddorstig zijn de overheidsfunctionarissen ook: "Ik wil de wond zien" (over een vervuilde Poolse zwerver).

De politieleiding van de Dienst Infra, Guus V. en Berry M., zullen hebben opgemerkt dat men die apps moet relativeren? Relativeren? In de zin van grootspraak? Of moeten deze opmerkingen worden geaccepteerd omdat politieagenten zo stoom afblazen? Of geaccepteerd omdat agenten nu eenmaal racistisch zijn? Het hele relativeren van uitspraken van een moordende agent is natuurlijk verontrustend, want welke leidinggevende zegt dat na een moord? Bij de politie is dat blijkbaar geoorloofd. Dat blijkt wel uit het feit dat de breed gedeelde racistische en seksistische appgroepen van basisteam Horst/Peel en Maas (HPM) district Noord en Midden Limburg eenheid Limburg jarenlang hebben kunnen bestaan.

Geweldsfantasieën van een moordenaar en in apps

Niet alleen Oost-Europeanen moesten het ontgelden bij de moordenaar van Willeke Weeda. Ook ander racisme behoorde tot zijn vocabulaire. Zo appte hij "daar is ie weer onze neger!!!!!" en "fuck off monkey" zoals Amsterdamse politieagenten "kk niggers, naffers, kk homo, kk hoer en naziniger," gebruiken en de gepensioneerde Rotterdamse vertrouwenspersoon zegt dat "de negertjes die de boontjes platstampen pauze hebben."

De politieleiding en collega's kunnen Spans hebben verdedigd door te verwijzen naar de ironie van die uitspraken. Van ironie zal echter geen sprake zijn geweest. Spans was namelijk een manipulatieve, controlerende, gewelddadige agent. Hij had niet alleen geweldsfantasieën ten aanzien van Oost-Europeanen, maar hij dreigde ook zijn vrouw van de trap te gooien, net als haar zuster. Ook schept hij op over het feit dat hij met zijn maten van het team Zuidoost van de Dienst Infra van de landelijke eenheid een klant van Willeke zou hebben geïntimideerd en toegetakeld. Of het is gebeurd is niet relevant, alleen al de gedachte toont het karakter van de politieagent.

Racisme, seksisme en geweld al dan niet als fantasie komt ook terug in de politie appgroepen. In de Rotterdamse 'Jan Smit whatsapp groep' waren allerlei vrouwonvriendelijke apps te vinden, net als geweld. In de Haagse appgroepen is door de jaren heen sprake van geweld en 'stelselmatige discriminatie van vrouwen'. In Noord-Nederland was sprake van het verspreiden van "seksueel getinte foto's," te kwalificeren als seksueel geweld. Andere politie-eenheden doen niet onder voor de Rotterdamse, Amsterdamse, Haagse, Limburgse en Noord-Nederlandse collega's. In die zin is René Spans geen uitzondering.

Crimineel advies, app-bevriend een agent

Zelfs een ander element dat in veel appgroepen terugkomt, het delen van vertrouwelijke politie-informatie niet alleen met collega's, maar ook met derden waaronder mogelijke verdachten van criminele feiten, komt terug in het onderzoek naar Spans. Moordenaar Spans schept tegen zijn schoonfamilie op dat hij allerlei gegevens in politiesystemen kon vinden ook bijvoorbeeld over vrienden en kennissen van zijn vrouw. Het klonk als dreigement en dat is het natuurlijk ook. Een collega en vriend, Orm Kranenburg, had eenzelfde losse moraal als Spans en allerlei andere politieagenten uit de racistische appgroepen.

Over Spans is niet bekend gemaakt dat hij corrupt was, daar is namelijk geen onderzoek naar gedaan door de Rijksrecherche. Zijn vriend Kranenburg wel, iets dat ook terugkomt in de appgroepen. De afwezigheid van morele kaders gaat samen met het gemak van het delen van vertrouwelijke informatie met derden. Kjell D. en Martin Z. zijn de enige twee politieagenten die zijn vervolgd in relatie tot het lekken van politiegegevens.

Anderen zijn de dans ontsprongen, maar waarom eigenlijk? Zij hebben niet aan de bel getrokken over het strafbare en onprofessionele handelen? Stuurden zij ook die gegevens door? Was er ook sprake van strafbare handelingen door die meekijkers? De politie lijkt niet geïnteresseerd in de feiten net als bij de moord op Willeke Weeda.

'Topgozer' en 'goede dienders'

En eenzelfde patroon is te onderkennen bij de straffen voor de agenten van het onbeschofte handelen. Slechts een enkeling wordt ontslagen, je moet het dan wel heel bont hebben gemaakt. Meestal is er dan sprake van het lekken van vertrouwelijke politiegegevens. Voor de rest komen de overheidsfunctionarissen ervan af met een berisping, een waarschuwing, het inleveren van verlofdagen, een tijdelijke schorsing, het uit functie zetten of het terugzetten in rang. Bij al deze maatregelen blijft onduidelijk wat dit voor gevolgen heeft voor de burger die straks weer geconfronteerd wordt met een racistische en seksistische agent. Voor e straf maakt het meestal niet uit hoe lang de appgroepen hebben bestaan en of er sprake is van een cultuur van haat in het basisteam. Dat geeft te denken over de houding van de leiding.

Ook de aanbidders van de moordende 'topgozer' komen er met een vriendelijk schouderklopje vanaf. Leidinggevende Berry M. zou één politieagent die de loftrompet steekt over de moordenaar hebben 'aangesproken', maar licht het aanspreken niet toe. De agent die zich op het graf van de moordenaar stort met de woorden we "hadden het toch zo goed samen ... alle matties (collega politieagenten) hebben een trauma", zal ziek thuiszitten met een bosbloemen van de korpsleiding. De politie is getraumatiseerd door een moordenaar en noemt hem een topgozer, het is als met de racistische en seksistische overheidsfunctionarissen die gewoon 'goede dienders' voor de korpschefs zijn.

Logischerwijs is van vervolging door het openbaar ministerie slechts zeer sporadisch sprake. Het OM lijkt zich in allerlei bochten te wringen om die vervolging te voorkomen. Vrijheid van meningsuiting, gesloten appgroepen, persoonlijke levenssfeer en zelfs met verwijzingen naar "mentale gesteldheid" en "toerekenbaarheid" bij soms jarenlange feitelijk strafbaar appgedrag, zouden het openbaar ministerie beletten de racistische en seksistische agenten te vervolgen. Geen openbare rechtszittingen en publieke schande dus. Achter gesloten deuren wordt het racisme en seksisme binnen de Nederlandse politie weggemoffeld. Dat zorgt niet voor de noodzakelijke reiniging zoals blijkt uit de constante stroom van politie apps de afgelopen tien jaar.

Ook de moordenaar van Willeke Weeda is uiteindelijk scot-free gegaan. Voor de overheid is hij gelukkig dood, geen publieke schaamte, geen onderzoek naar mogelijk ziekelijk gedrag van de agent, of naar het falend leiderschap en een apparaat dat volstrekt niet waakzaam is. Voor de nabestaanden is dat natuurlijk vreselijk en niet te vatten, net als voor de slachtoffers van politie appgeweld, nog los van het echte geweld. Het toont een opsporingsapparaat dat zich laat leiden door de woorden weggijken en toedekken.

Wegkijken en toedekken

Wegkijken door zo lang het kan onbetamelijke racistische en seksistische appgedrag toe te laten tot het echt niet meer kan of erover wordt gepubliceerd. Burgerslachtoffers van dit racisme en seksisme komen in de reacties van de korpsleiding niet voor. Ditzelfde geldt voor het gedrag van de moordende topgozer. Relativeren en wegschuiven van de problemen op een echtgenote waar de politie nog nooit mee heeft gesproken tijdens haar leven en geen interesse heeft bij haar dood. De nabestaande van het slachtoffer zijn niet interessant.

De Rotterdamse politieleiding met links naar Amsterdam, Den Haag, Zeeland West-Brabant, elders, het openbaar ministerie en zelfs het ministerie van justitie en veiligheid hebben van het toedekken van app racisme en seksisme een nationale sport gemaakt. Net zolang foute agenten de hand boven het hoofd houden tot de aandacht is verslapt

en de politie de oude 'cultuur' kan voortzetten. Per slot van rekening is die hardnekkig. Zo wordt de moord door een agent ook toegedekt door politie, justitie en een carrière officier van justitie die niet geïnteresseerd zijn in gedegen onderzoek, waarheidsvinding, vervolging, 'justice' maar slechts in protocollen.

In "deze gewone organisatie" in de woorden van voormalig lid van de korpsleiding van de Nationale Politie Liesbeth Huyzer en nu wnd. inspecteur-generaal bij de inspectie justitie en veiligheid, komt net als binnen alle organisaties "grensoverschrijdend gedrag" voor. Gelukkig voor deze 'gewone organisatie' worden politiefunctionarissen die wel kritiek uiten weggepest, overgeplaatst of ontslagen. Met zulk beleid is dan ook niet vreemd dat er niet snel iets zal veranderen waarbij de leiding moordende 'topgozers' en racistische en seksistische 'goede dienders' de hand boven het hoofd houdt.

Disclaimer: Mocht u vinden dat u op een of andere reden herkenbaar bent of uw naam niet terecht is opgenomen in de stukken, kunt u contact opnemen met Buro Jansen & Janssen. Wij zullen uw vraag dan serieus onderzoeken.